

BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING BILIMLARINI BAHOLASH

Abdulxayeva Musharraf Usmonjon qizi

QDPI Boshlang'ich ta'lim metodikasi kafedrası o'qituvchisi

Xusanxonova Manoraxon Xusanxon qizi

QDPI Boshlang'ich ta'lim fakulteti 102-guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola "Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilimlarini baholash" deb nomlanib unda umumta'lim maktablarida matematika darslarida o'quvchilarning kompetensiyalarini baholash tizimi to'g'risida ma'lumtlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Kompetensiya, matematika, mantiqiy fikrlash, baholash, baho.

Bugungi kunning dolzarb masalasi, bilimli va ma'naviyatli yoshlarni yetishtirib chiqarish va iqtisodiyotimizni tubdan shakllantirib, rivojlangan davlatlar qatoriga qo'shishdir. Shu sababli ham yurtimizda iqtisodiyotni o'stirishga asoslangan tub islohotlar olib borilmoqda. Bularga misol qilib: islohotlar samarasini yanada oshirish, davlat va jamiyatning har tomonlama jadal rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish, buning natijasida esa mamlakatimizda hayotning barcha sohalarini rivojlantirish bo'yicha turli ilmiy ishlar, siyosiy harakatlar olib borilmoqda. Bularning boshlang'ich asosini esa yosh avlodning maktab davridan boshlab to'g'ri ta'lim va tarbiya olish masalasi turadi. Ta'limning yangi sifati, avvalo, maktab, oila, jamiyat, davlat, o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi munosabatlar xarakterining o'zgarishi bilan bog'liq hisoblanadi. Ya'ni, o'quv jarayonini yangilash maktablarni ta'lim muvaffaqiyatini baholashda o'zgacha yondashuv asosida ishlashga yo'naltirish uchun mazmunli manbadir. Hozirda asosan psixologik va ayniqsa pedagogik adabiyotlarda "baholash" va "baho" tushunchalari aniqlanadi. Bundan tashqari, ushbu tushunchalarni farqlash o'qituvchilarning baholash faoliyatining psixologik, pedagogik, didaktik va tarbiyaviy jihatlarini chuqurroq anglash uchun o'ta muhimdir. Avvalo, baholash - bu shaxs tomonidan amalga oshiriladigon faoliyati (yoki

harakati). Bizning taxminiy va umuman har qanday faoliyatimiz baholashga bog'liq. Baholashning aniqligi va to'liqligi maqsad sari harakatning ratsionalligini belgilaydi va harakatga undaydi. Barchamizga ma'lumki, baholash funktsiyalari faqat tayyorgarlik darajasini tasdiqlash bilan cheklanmaydi. Baholash o'qituvchini o'rganish, ijobiy motivatsiya va shaxsga ta'sirini rag'batlantirishning eng samarali vositalaridan biridir. Aynan obyektiv baholash ta'siri ostida maktab o'quvchilarida o'z-o'zini baholash, o'z yutuqlariga tanqidiy munosabat shakllanadi. Shuning uchun baholashning ahamiyati, uning funktsiyalarining xilma-xilligi maktab o'quvchilarining ta'lim faoliyatining barcha jihatlarini aks ettiradigan va ularning identifikatsiyasini ta'minlaydigan ko'rsatkichlarni izlashni talab etadi. Shu nuqtai nazardan qaraydigan bo'lsak, bilim va ko'nikmalarni baholashning amaldagi tizimi uning diagnostik qiymati va obyektivligini oshirish uchun qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Baholash jarayoni, baholashning faoliyati harakati, ularning shartli ravishda rasmiy aks etishi natijasidir. Ma'lumki, o'quvchilarning o'quv-bilish faoliyatini nazorat qilish natijalari uni baholashda ifodalanadi. Baholash bu avvalo biror bir ilmning darajasi yoki sifatini belgilash. Baholash - sifat ko'rsatkichi hisoblanadi. Baholash ta'limiy maqsadlarga qay darajada erishganligini namoyish qilish imkonini ham beradi. Baholash-o'lchash jarayoni: bunda asosan bilim, ko'nikma, kompetensiyalar o'lchanadi. Kompetensiya - insonning shaxsiy sifatleri uzviyligi (bilim, malaka, tajriba, faoliyat usullari) hisoblanadi va ma'lum bir doiradagi narsa va jarayonlarga nisbatan shaxsning munosabatida sifatli va samarali faoliyat yurgazishi hisoblanadi. Kompetenlik esa inson tomonidan faoliyat turlariga shaxsiy munosabatini bildiruvchi, talabga javob beradigan kompetensiyalar yig'indisiga ega bo'lishidir. Yuqoridagilarni hisobga olgan holda ayta olamizki, kompetensiya masalasi uning jamiyatdagi o'rni masalasidan qator bahslar davom etmoqda. Ta'lim-tarbiya sohasida asosiy universal kompetensiya unsurlarini anglab olish zamonaviy pedagogikaning eng asosiy muammolaridan biri deb olamiz. Asosiy kompetensiya masalasida dunyo pedagoglari tajribasini tatbiq qilish yoki an'anaviy o'zbek pedagogikasi me'yorlaridan kelib chiqqan holda kompetensiya mezonlarini belgilashda fikrlar xilma-xil bo'lib, hali yechilmagan masala va muommolar

talaygina. "Kompetensiya - bilim, ko'nikma, malaka, qarashlar, individning qadriyati va shaxsiy sifatlari, kvalifikatsiyaning namoyon bo'lishi yoki ta'sir ko'rsatish qobiliyati", - deb ta'riflanadi. Demak, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishda va baholashda avvalambor ularga barcha fan va darsliklardan yetarlicha tushuncha bera olishimiz, shuningdek ularni ilmga bo'lgan qiziqishini ortirish uchun turli metod va usullardan o'rinli foydalana olishimiz zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirhojiddinova, J. D., Shavkatova, A. M., & Alijonova, M. D. (2022). Lingupoetic Features Of Unconventional Combinations And Agricultural Terms In Literary Texts. *Journal of Positive School Psychology*, 6(11), 1599-1604.
2. Abdulxayeva, M. (2023). ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA DIDAKTIK METODLARNING TUTGAN O'RNI. Scienceweb academic papers collection.
3. Musharafa, A. (2023). Relationship of Mother Language and Reading Literacy with Natural Science. *World of Science: Journal on Modern Research Methodologies*, 2(3), 78-82.
4. Abdulxayeva, M. The Role of Dictations in the Development of Students' Written Speech in the First Class. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*.
5. Abdulxayeva, M. (2023). O'Z DIKTANT YOKI YODDAN YOZUV DIKTANTI. *Interpretation and researches*, 1(1).
6. Abdulxayeva, M. (2023). AKTdan foydalangan holda diktant olish metodikasi. Scienceweb academic papers collection.
7. Musharraf, A. (2023). EDUCATIONAL DICTATION AND ITS TYPES. *Open Access Repository*, 9(6), 211-216.
8. Abdulxayeva, M. (2023). EDUCATIONAL DICTATION AND ITS TYPES. *NOVATEUR PUBLICATIONS JournalNX-A Multidisciplinary Peer Reviewed Journal*.